

Dr hab. Marcin Jamroży, prof. SGH
Instytut Finansów, Zakład Podatków
Szkola Główna Handlowa w Warszawie

Warszawa, 30 września 2022 r.

Recenzja osiągnięć
dr Adama Wyszowskiego
w związku z postępowaniem habilitacyjnym
w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie ekonomia i finanse

Podstawą do sporządzenia recenzji jest:

- pismo prof. dr hab. Marzanny Poniatowicz, Przewodniczącej Rady Dyscypliny Ekonomia i Finanse Uniwersytetu w Białymstoku, z dnia 5 kwietnia 2022 r., w związku z wyznaczeniem części składu Komisji habilitacyjnej przez Radę Doskonałości Naukowej w dniu 28 lutego 2022 r. i powołaniem mnie na recenzenta w postępowaniu w sprawie nadania stopnia naukowego doktora habilitowanego dr. Adamowi Wyszowskiemu (dalej także: Habilitant) w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie ekonomia i finanse;
- art. 222 ust. 8 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z dnia 20 lipca 2018 r., (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 574 ze zm.).

Stosownie do art. 219 powołanej ustawy, w recenzji odniosłem się w szczególności do dorobku naukowego osoby ubiegającej się o stopień doktora habilitowanego, w szczególności do tego, czy Habilitant posiada w dorobku osiągnięcia naukowe, stanowiące znaczny wkład w rozwój dyscypliny ekonomia i finanse, jak również do istotnej aktywności naukowej Habilitanta realizowanej w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

I. Ocena osiągnięcia naukowego

Dr Adam Wyszowski wskazał jako osiągnięcie naukowe stanowiące podstawę do uzyskania stopnia naukowego doktora habilitowanego monografię zatytułowaną: „*Wsparcie przedsiębiorczości w ramach systemu podatkowego w Polsce*”, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok 2021 (liczba stron: 454). Książka Habilitanta jest opracowaniem zwartym wydanym na rynku polskim jako monografia jednoautorska i polskojęzyczna.

Rola recenzenta wymaga krytycznego spojrzenia na dorobek naukowo-badawczy Habilitanta i wskazania słabszych elementów w jego pracy. Uwagi i zastrzeżenia, jakie można sformułować pod adresem pracy naukowej, sprowadzają się w szczególności do sformułowania celów, hipotez i metod badawczych, struktury pracy oraz formułowania wniosków, jak również treści merytorycznych.

1. Dobór problematyki badawczej

W pracy podjęto problem badawczy, który sam Habilitant określił jako zasadność stosowania specyficznych instrumentów polityki fiskalnej, jakimi są *tax expenditures* w polskim systemie podatkowym. Przez *tax expenditures* (dalej też w skrócie jako: „TEs”) Habilitant rozumie rozwiązania mające na celu obniżenie finalnego obciążenia podatkowego lub jego całkowitą redukcję (rzadziej podwyższenie płaconych podatków). Nie do końca klarowne jest posiłkowanie się w toku całego wywodu zwrotem anglojęzycznym, zamiast zdefiniowania pojęcia w języku polskim, w którym przecież monografia została sporządzona.

Badanie efektywności instrumentów polityki fiskalnej stanowi wyzwanie naukowe, z uwagi na zróżnicowanie czynników, od uwarunkowań prawnych po czynniki ekonomiczne, społeczne lub psychologiczne. Spowolnienie gospodarcze wywołuje wzmożone zainteresowanie rolą dyskrecyjnej polityki fiskalnej m.in. na rzecz stabilizacji koniunktury.

W zależności od ukształtowania systemu podatkowego, opodatkowanie spełnia – w większym lub mniejszym zakresie - funkcje pozafiskalne dotyczące kształtowania zachowań gospodarczych i społecznych podatników, np. poprzez zmianę lub przekształcenie stanu zjawisk lub stosunków społeczno-gospodarczych. Realizacja funkcji pozafiskalnych przez system podatkowy wymaga doboru odpowiednich instrumentów, w tym ukształtowania elementów konstrukcyjnych podatków. Z wprowadzaniem określonych instrumentów wsparcia

wiąże się ryzyko, m.in. (i) zaburzenia tzw. integralności systemu podatkowego, (ii) wzrostu luki podatkowej poprzez wykorzystywanie podatkowych zachęt tylko w celu optymalizacji podatkowej, (iii) zwiększenia kosztów procesu fiskalnego, (iv) zwiększenia kosztów „compliance”. Ulgi i zwolnienia podatkowe powinny mieć jednak głębokie uzasadnienie, ponieważ dyskryminują podatników, którzy z nich nie korzystają.

Praca Habilitanta dedykowana instrumentom pośredniego wsparcia publicznego poprzez system podatkowy dotyka problemu badawczego ważnego, zarówno z teoretycznego, jak i praktycznego punktu widzenia. Identyfikacja, szacowanie oraz raportowanie instrumentów TEs umożliwia ocenę faktycznego stanu finansów publicznych. Dobór problematyki badawczej spełnia zatem w stopniu należyтым wymagania stawiane pracom naukowym.

2. Tytuł monografii

Zapoznając się z treścią monografii o charakterze naukowym oczekuje się, że podjęta problematyka badawcza oraz układ rozważań jest wyznaczony przez tytuł pracy. Tytuł pracy „*Wsparcie przedsiębiorczości w ramach systemu podatkowego w Polsce*” jest adekwatny do treści pracy.

Zdaniem recenzenta, wyrażenie „*wsparcie poprzez...*” byłoby bardziej odpowiednie niż „*wsparcie w ramach ...[systemu podatkowego]*”. W pracy chodzi przede wszystkim o wsparcie (rozwoju) przedsiębiorczości poprzez zastosowanie instrumentów TEs.

3. Cel pracy

Pod pojęciem celu pracy należy przede wszystkim rozumieć pożądane rezultaty prowadzonych badań.

Habilitant sformułował we wstępie *podstawowy cel pracy* (s. 9 monografii) jako ocenę efektywności oddziaływania przez specyficzne instrumenty polityki fiskalnej (tj. „*tax expenditures*”) na obszar przedsiębiorczości. Jednocześnie Habilitant określił *cele pomocnicze* w następujący sposób:

- scharakteryzowanie i wskazanie specyficznych cech TEs jako instrumentów fiskalnych,
- umiejscowienie TEs w instrumentarium polityki fiskalnej wraz z porównaniem ich do

bezpośrednich wydatków budżetowych,

- określenie wpływu stosowania TEs na wyniki budżetu oraz realizację transparentnej polityki fiskalnej,
- określenie roli TEs w systemach fiskalnych Polski i wybranych państw,
- określenie znaczenia obszaru przedsiębiorczości jako sfery wsparcia przez TEs w Polsce i wybranych państwach,
- porównanie metod pomiaru efektywności instrumentów polityki fiskalnej ze wskazaniem przydatności tych metod do oceny efektywności stosowania TEs.

Sformułowanie celów badawczych przez Habilitanta nie budzi żadnych poważnych zastrzeżeń natury metodycznej. Cele pracy zostały zdefiniowane na tyle precyzyjnie, aby można było „sprawdzić” ich osiągnięcie. Są one również adekwatne wobec zakreślonych problemów badawczych. Relacja między celem podstawowym a celami pomocniczymi są klarowne.

Zdaniem recenzenta wypada jedynie zauważyć, że w monografii mającej stanowić osiągnięcie naukowe będące podstawą do uzyskania stopnia naukowego doktora habilitowanego Habilitant powinien wprowadzić (zdefiniować, dookreślić) odpowiednik w języku polskim kluczowego dla pracy wyrażenia anglojęzycznego „*tax expenditures*” (TEs). Odwołanie się przy określaniu podstawowego celu pracy do „*obszaru przedsiębiorczości*”, zamiast wprost do przedsiębiorczości względnie rozwoju przedsiębiorczości, jest w kontekście przedmiotu pracy zbyteczne.

4. Hipotezy badawcze

Hipoteza powinna odzwierciedlać pewne przypuszczenie dotyczące określonego stanu lub tendencji w zakresie analizowanego zjawiska, któremu można przyporządkować wariant alternatywny.

Habilitant sformułował we wstępie następującą *hipotezę główną pracy* (s. 9 monografii): system wsparcia publicznego przedsiębiorców w Polsce przez instrumenty *tax expenditures* jest efektywnym narzędziem polityki fiskalnej. Jednocześnie Habilitant wyodrębnił *hipotezy pomocnicze*:

- 1) obligatoryjność i kompletność analizy TEs przyczynia się do wzrostu transparentności działań władz publicznych i ograniczenia występowania iluzji fiskalnych;
- 2) brak spójnej metodologii identyfikowania, szacowania i raportowania TEs, rozważanych jako pośrednie wydatki budżetowe, utrudnia prowadzenie analizy porównawczej w aspekcie międzynarodowym, stanowiącej nieodzowny element oceny efektywności na tle najlepszych rozwiązań (benchmarking);
- 3) specyfika instrumentów TEs sprawia, że są one analizowane przez wykorzystanie metod właściwych dla bezpośrednich wydatków budżetowych, a nie instrumentów dochodowych;
- 4) zakres identyfikowania, szacowania i raportowania TEs, rozważanych jako pośrednie wydatki budżetowe, jest niewystarczający;
- 5) obszar przedsiębiorczości jest znaczącą sferą oddziaływania przez system podatkowy;
- 6) zakres raportowania TEs w Polsce ogranicza możliwości analizy efektywności stosowania tych instrumentów.

Sformułowanie hipotez badawczych przez Habilitanta nie budzi poważnych zastrzeżeń natury metodycznej. Klarowne jest w szczególności, w jakiej relacji względem siebie pozostają hipotezy badawcze. Habilitant wprost, a nie w sposób dorozumiany, wyodrębnił hipotezę główną i hipotezy pomocnicze.

Odnosnie do hipotezy głównej należy w szczególności zauważyć, że jej sformułowanie implikuje istnienie systemu wsparcia publicznego przedsiębiorców w Polsce przez TEs. Można podnieść wątpliwości, czy wsparcie publiczne przedsiębiorców w Polsce przez TEs ma charakter systemowy (całościowy, uporządkowany).

Wątpliwości co do precyzji i delimitacji celu pracy może budzić posłużenie się w sformułowanej hipotezie głównej pojęciem „przedsiębiorcy”, skoro podstawowym celem pracy jest ocena efektywności oddziaływania TEs na *obszar przedsiębiorczości*. Jednak przy sformułowaniu piątej hipotezy badawczej Habilitant nawiązuje do „*obszaru przedsiębiorczości*”.

Zasadniczo hipotezy zostały sformułowane precyzyjnie. Niedostatki w precyzji wykazuje w szczególności piąta hipoteza pomocnicza: „*obszar przedsiębiorczości jest znaczącą sferą oddziaływania...*”. Niektóre hipotezy są dość oczywiste, np. druga hipoteza

pomocnicza: „*brak spójnej metodologii identyfikowania, szacowania i raportowania TEs (...) utrudnia prowadzenie analizy porównawczej...*”.

Hipotezy badawcze sformułowano z należytą starannością właściwą dojrzałym pracom naukowym. Jednocześnie w odpowiednim stopniu korespondują one z celami badawczymi.

W zakończeniu pracy jest bezpośrednio odwołanie się do wyniku weryfikacji tak sformułowanych hipotez badawczych (głównej i pomocniczych), ale też odniesienie się do procesu dowodowego.

5. Metodyka badawcza

Habilitant dostatecznie określił w pracy metody badawcze (s. 10 monografii) wskazując:

- metodę analizy i krytyki literatury przedmiotu,
- metodę analizy źródeł prawa oraz raportów,
- metodę analizy opisowej i porównawczej,
- analizę korelacji Pearsona, przy czym istotność statystyczną współczynników korelacji liniowej Pearsona poddano weryfikacji za pomocą testu istotności współczynnika korelacji,
- modelowanie miękkie, przy czym jego parametry poddano weryfikacji za pomocą kwadratów współczynników korelacji wielorakiej (R^2) oraz odchyłeń standardowych estymatorów parametrów,
- badanie statystyczne własności modelowania miękkiego z zastosowaniem dwóch testów: Stone'a-Geissera (test S-G) oraz tzw. cięcia Tuckey'a.

Wskazana metodyka badawcza została przez Habilitanta z powodzeniem zastosowana. Metody badawcze zostały zróżnicowane, dobrane odpowiednio do celów pracy oraz hipotez badawczych.

Na uznanie zasługuje również klarowne zdefiniowanie przez Habilitanta ograniczeń podmiotowych i przedmiotowych badania, wraz z ich uzasadnieniem. Habilitant poddał analizie TEs stosowane jako instrumenty polityki fiskalnej na poziomie centralnym, co trafnie uzasadnił zakresem władztwa podatkowego. Pominięto preferencje podatkowe wykorzystywane przez jednostki samorządu terytorialnego w lokalnej polityce podatkowej.

Badaniami objęto TEs zidentyfikowane, oszacowane i przypisane do „obszaru przedsiębiorczości”, którego udział w łącznej kwocie wsparcia oscylował średniorocznie w latach 2009-2015 wokół 18%. Zakres czasowy badań obejmował lata 2009-2015 i wynikał z dostępności danych Ministerstwa Finansów przyjętych jako materiał źródłowy.

Wybór modelowania miękkiego, szczególnie w kontekście ograniczonego dostępu do danych, należy uznać za poprawny. Stosowanie zmiennych opóźnionych nie było możliwe ze względu na krótkie szeregi czasowe. Na uznanie zasługuje zestawienie danych wejściowych (wartości TEs) z efektami autorsko dobranymi i zdefiniowanymi.

6. Przegląd literatury

Habilitant dostatecznie rozpoznał literaturę przedmiotu. Na podkreślenie zasługuje szerokie wykorzystanie obcojęzycznych opracowań naukowych, odwołanie się do badań światowych, a także komparatystyka międzynarodowa. Przegląd literatury oddaje obraz rzeczywistego dorobku badawczego w obszarze eksploracji naukowej Habilitanta. Habilitant odwołuje się do dostępnego materiału źródłowego (empirycznego). Takie podejście pozwala prawidłowo zidentyfikować istniejącą lukę w wiedzy.

W związku z powyższym istnieją silne przesłanki do konkluzji, że w monografii został ukazany aktualny stan wiedzy w obszarze aktywności badawczej Habilitanta.

7. Struktura pracy

Praca składa się z pięciu rozdziałów, wstępu oraz „zakończenia i wniosków”, wyodrębnionych jako odrębne jednostki redakcyjne. Załącznik stanowią aneks statystyczny, bibliografia oraz spis tabel i rysunków.

Wywód prowadzony jest w oparciu o metodę dedukcji, tj. od zjawisk ogólnych do szczegółowych.

We wstępie określono obszar badawczy, cel główny i cele pomocnicze, hipotezę główną i hipotezy pomocnicze, metody badawcze, wreszcie układ pracy.

Rozdział pierwszy dotyczy podstaw teoretycznych stanowiących tło dla zdefiniowania, scharakteryzowania oraz umiejscowienia TEs w polityce fiskalnej państwa. Habilitant przedstawił w szczególności systematykę trzech polityk, tj. gospodarczej, fiskalnej i

podatkowej, przy czym wywód został skoncentrowany na istocie oraz obszarach wsparcia/interwencji polityki podatkowej.

Rozdział 2 dotyczy istoty i konsekwencji oddziaływania władzy publicznej przez podatki na system gospodarczy. Habilitant poddał dyskusji zakłócenia wynikające z realizacji polityki podatkowej, nawiązując do teorii optymalnego opodatkowania. Szczególny nacisk w rozważaniach został położony na przedstawienie istoty TEs, stanowiących część preferencji podatkowych.

W rozdziale 3 Habilitant poddał analizie TEs w polskim systemie podatkowym akcentując występujące ograniczenia w dostępności materiału empirycznego. Jednocześnie scharakteryzował systemy podatkowe wybranych państw, których dobór został przekonująco uzasadniony (tj. USA, Australia, Kanada i Finlandia), przede wszystkim w części odzwierciedlającej ich wydatkowy charakter. Jednocześnie dla tych państw Habilitant przeprowadził analizę porównawczą zakresu stosowanych TEs (w ujęciu bezwzględnym i względnym) oraz zakresu ich oddziaływania. Rozdział ten zakończono podsumowaniem.

Rozdział 4 obejmuje zarówno rozważania teoretyczne dotyczące efektywności w sektorze publicznym, jak również „praktyczne rozwiązania” w zakresie badania efektywności pozyskiwania dochodów i ich wydatkowania.

W rozdziale 5 przedstawiono wprawdzie metodykę oceny efektywności TEs w polskim systemie podatkowym w odniesieniu do przedsiębiorczości. Następnie przeprowadzono badanie empiryczne, w którym dokonano oceny efektywności TEs z zastosowaniem korelacji Pearsona pomiędzy określonymi nakładami (TEs) a założonymi efektami, jak również modelowania miękkiego. Rozdział ten kończą rekomendacje.

W zakończeniu i wnioskach odniesiono się do problemu, celów i hipotez badawczych oraz sformułowano wnioski końcowe.

Struktura monografii nie budzi żadnych istotnych zastrzeżeń. Jest ona przemyślana, przejrzysta, adekwatna względem zakreślonych celów i hipotez badawczych.

Pewien niedosyt w odniesieniu do struktury pracy pozostawia m.in. wybiórcze (niejednolite) przedstawienie wniosków cząstkowych, wyłącznie na zakończenie rozdziału 3 i 5. Wydaje się, że Habilitant nazbyt ostrożnie strukturyzuje pracę poprzez niewyodrębnianie odrębnych i spójnych treściowo wątków do odrębnych jednostek redakcyjnych. Brak jest też

jednolitej konwencji wydzielenia podrozdziałów (np. w rozdziale 3.2. wyodrębniono tylko jeden dalszy podrozdział 3.2.1.).

8. Formułowanie wniosków i rekomendacji

Habilitant zachowuje spójny ciąg wyводу, wykazując się umiejętnością analizy źródeł literaturowych, zgromadzonego materiału empirycznego, prezentacji zjawisk ekonomicznych, stosowania odpowiednio dobranych metod badawczych. wnioskowania oraz interpretacji wyników. Wywód przekonuje pod względem merytorycznym, jest prowadzony na wysokim poziomie naukowym.

W zakończeniu pracy Habilitant szczegółowo i przekonująco odniósł się do realizacji poszczególnych celów pracy poprzez powiązanie z rozważaniami zawartymi w poszczególnych rozdziałach, tj.

- scharakteryzowania i wskazania specyficznych cech TEs jako instrumentów fiskalnych (rozdziały 1 i 2),
- umiejscowienia TEs w instrumentarium polityki fiskalnej wraz z porównaniem ich do bezpośrednich wydatków budżetowych (rozdziały 1 i 2),
- określenia wpływu stosowania TEs na wyniki budżetu oraz realizację transparentnej polityki fiskalnej (rozdziały 2 i 3),
- określenia roli TEs w systemach fiskalnych Polski i wybranych państw (rozdział 3),
- określenia znaczenia obszaru przedsiębiorczości jako sfery wsparcia przez TEs w Polsce i wybranych państwach (rozdział 3),
- porównania metod pomiaru efektywności instrumentów polityki fiskalnej ze wskazaniem przydatności tych metod do oceny efektywności stosowania TEs (rozdział 4),
- wreszcie celu głównego (tj. oceny efektywności oddziaływania przez TEs na obszar przedsiębiorczości) – przede wszystkim w rozdziale 5.

Postawione hipotezy zostały należycie zweryfikowane, z użyciem odpowiedniej metodyki badawczej, częściowo autorsko dobranej (modelowanie miękkie). W sposób uprawniony Habilitant uznał, że hipoteza główna, zgodnie z którą system wsparcia publicznego

przedsiębiorców w Polsce przez instrumenty *tax expenditures* jest efektywnym narzędziem polityki fiskalnej, została zweryfikowana pozytywnie. Należy przy tym zastrzec, że mała liczba obserwacji badanych zmiennych miała wpływ na nieistotność statystyczną współczynników korelacji Pearsona (z nielicznymi wyjątkami). Wyniki modelowania miękkiego, charakteryzującego się mniejszym rygoryzmem niż modele regresji, pozwoliły Habilitantowi uznać hipotezę główną za pozytywnie zweryfikowaną. Oszacowane parametry modeli wewnętrznych w modelowaniu miękkim preferencji obejmowały - w ramach podatków dochodowych – zwolnienia podmiotowo-przedmiotowe w specjalnych strefach ekonomicznych, jednorazową amortyzację, straty podatkowe, wsparcie działań innowacyjnych, proinwestycyjnych oraz rozwoju przedsiębiorczości, a - w ramach podatku od towarów i usług – obejmowały stosowanie preferencyjnych stawek (w określonym podmiotowo lub przedmiotowo zakresie), stanowiąc ponad 60% ogółu TEs będących przedmiotem badania.

Warto podkreślić, że Habilitant dostrzegał deficyty metodyczne, np. rozpoznając słabość analizy predykcyjnej polegającą na tym, że cele przyporządkowane do poszczególnych preferencji mogą zostać osiągnięte osiągnąć przez inne niż TEs instrumenty polityki fiskalnej. Habilitant mógł natomiast w sposób bardziej pogłębiony zidentyfikować inne niż TEs relewantne czynniki uwzględniając je wtedy przy interpretacji wyników. Badanie wpływu TEs na wybrane cele przy zastosowaniu podejścia *ceteris paribus* jest co najmniej dyskusyjne.

9. Wkład w rozwój dyscypliny

Oceniając, czy monografia będąca przedmiotem recenzji stanowi znaczny wkład w rozwój dyscypliny ekonomia i finanse, należy, zdaniem recenzenta, przede wszystkim uwzględnić dokonanie przez Habilitanta:

- oceny efektywności instrumentów TEs oraz wypracowanie autorskiej metodyki w badaniu efektywności tych instrumentów (modelowanie miękkie),
- usystematyzowania i umiejscowienia instrumentów TEs w teorii opodatkowania,
- kategoryzacji poszczególnych TEs funkcjonujących w wybranych systemach podatkowych i opracowania autorskiego rankingu raportów międzynarodowych dotyczących stosowanych preferencji podatkowych,

- analizy zależności pomiędzy TEs a bezpośrednimi wydatkami budżetowymi,
- identyfikacji słabości polskiej praktyki badania efektywności TEs wraz z wypracowaniem rekomendacji.

Warsztat badawczy, przede wszystkim sformułowanie celów badawczych, hipotez oraz ich weryfikacja, metodyka badania i dostrzeżenie ograniczeń, wskazuje na dojrzałość badawczą Habilitanta.

Lektura monografii uprawnia zatem do konstatacji, że stanowi ona znaczny wkład Habilitanta w rozwój wiedzy na temat instrumentów TEs. Monografia stanowi wartościowe uzupełnienie dla dotychczasowych badań naukowych prowadzonych na świecie w obszarze funkcjonowania systemów podatkowych, w której Habilitant kompleksowo analizuje materię TEs oraz przedstawia autorskie rozwiązania, wypełniając tym samym istniejącą lukę w wiedzy.

II. Ocena istotnej aktywności naukowej realizowanej w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej

Dokonanie istotnej aktywności naukowej Habilitanta następuje w szczególności na podstawie autoreferatu przedstawiającego opis kariery zawodowej oraz istotnej aktywności naukowej, jak również wykazu osiągnięć naukowych.

Z analizy ww. dokumentów wynika, że recenzowana w pkt I monografia stanowi efekt wieloletnich badań i dorobku publikacyjnego naukowych Habilitanta ukierunkowanych na poznanie, zdefiniowanie, analizę porównawczą oraz ocenę TEs. Habilitant, po uzyskaniu stopnia doktora, w swoich publikacjach naukowych koncentrował się na systemie podatkowym, ze szczególnym uwzględnieniem preferencji podatkowych. Wydał dwie inne recenzowane monografie naukowe w Wydawnictwie Uniwersytetu w Białymstoku (rok wydania 2010). Jednocześnie dziesięciokrotnie opublikował rozdziały w monografiach naukowych, a pięciokrotnie uczestniczył w redakcjach naukowych monografii. Jest autorem lub współautorem ponad 40 artykułów naukowych (po uzyskaniu stopnia doktora), w tym m.in. w „*Gospodarce Narodowej*” albo „*European Research Studies Journal*”. Zdecydowana liczba artykułów opublikowana została w języku polskim w uniwersyteckich czasopismach naukowych.

Zagadnienia poruszane we wskazanych publikacjach w dużej mierze znalazły swoje odzwierciedlenie w monografii recenzowanej w pkt I, stąd nie ma wyraźnej potrzeby recenzowania ich wartości naukowej. Habilitant wykazuje się pogłębioną znajomością (wiedzą) analizowanej materii dotyczącej systemu podatkowego, odwołując się w należyтым stopniu do krajowych i zagranicznych źródeł literaturowych. Podejmowana przez Habilitanta problematyka ma niewątpliwie charakter naukowy lub badawczy.

Habilitant posiada niski indeks Hirscha: Web of Science H-index – 1 (przy czym Google Scholar H-index to 5).

W okresie po uzyskaniu stopnia naukowego doktora Habilitant uczestniczył aktywnie w konferencjach i seminariach naukowych, łącznie w liczbie 113, z czego 37 odbyło się w jednostce macierzystej. Wielokrotnie prezentował wyniki badań (19 wystąpień, w tym 2 w jednostce macierzystej).

Raczej skromnie przedstawia się uczestnictwo w zagranicznych konferencjach (4) i stażach (dwa w tej samej jednostce, tj. Wydziale Ekonomii i Zarządzania Grodzieńskiego

Uniwersytetu Państwowego).

Odnotować należy w szczególności realizację grantu badawczego w 2011 roku pt. „*Tax expenditures jako narzędzie transparentnej polityki fiskalnej – definicja, szacowanie i ocena*” (DEC-2011/01/B/HS4/02878).

Działalność dydaktyczna Habilitanta jest intensywna, przy czym skoncentrowana w macierzystej jednostce oraz projektach finansowanych ze środków UE. W swojej pracy dydaktycznej Habilitant był promotorem ok. 20 prac licencjackich i 60 prac magisterskich, a recenzentem w blisko 90 pracach magisterskich.

Habilitant jest ponadprzeciętnie aktywny na polu organizacyjnym będąc członkiem różnych ciał w macierzystej uczelni, np. Senackiej Komisji ds. Kształcenia, Uczelnianej Komisji Rekrutacyjnej, Komisji Dydaktycznej na Wydziale Ekonomii i Zarządzania, Kierunkowego Zespołu Dydaktycznego.

Praca w zakresie popularyzacji nauki oraz pozanaukowym (np. przygotowywanie dokumentów o charakterze strategicznym i operacyjnym na rzecz jednostek samorządu terytorialnego oraz przedsiębiorstw) jest wyróżniająca.

III. Ocena końcowa

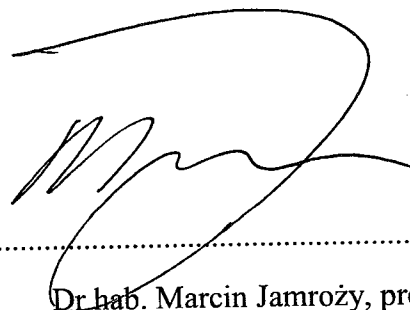
Monografia wskazana przez dr Adama Wyszowskiego jako osiągnięcie naukowe stanowiące podstawę do uzyskania stopnia naukowego doktora habilitowanego jest obszernym studium teoretyczno-empirycznym opracowanym poprawnie z punktu widzenia warsztatu naukowego oraz przekonującym merytorycznie. Wysiłek badawczy Habilitanta ukierunkowany jest na poznanie, zdefiniowanie, komparatystykę międzynarodową oraz ocenę instrumentów TEs, a tym samym zmierza do wypełnienia istniejącej luki w wiedzy. Zagadnienia związane z efektywnością instrumentów TEs wymagają bez wątpienia zaawansowanego warsztatu badawczego, interdyscyplinarnego podejścia, jak również zmagania się z licznymi ograniczeniami badawczymi, będącymi pochodną m.in. niezadawalającą dostępnością danych. Monografia Habilitanta stanowi w tym zakresie wartościowe uzupełnienie dotychczasowego dorobku naukowego, przede wszystkim poprzez wypracowanie autorskiej metodyki w badaniu efektywności tych instrumentów (modelowanie miękkie), a jednocześnie Habilitant formułuje rekomendacje i wskazuje potencjalne kierunki

dla dalszej eksploracji naukowej.

Łącząc przedstawione argumenty i podsumowując formułowane wcześniej oceny cząstkowe, w mojej opinii uprawnia to do wystawienia pozytywnej oceny osiągnięcia naukowego w postaci monografii zatytułowanej: „*Wsparcie przedsiębiorczości w ramach systemu podatkowego w Polsce*”. Mając na uwadze relatywnie niską cytowalność publikacji Habilitanta i jego niewzmożoną aktywność zagraniczną, umiarkowanie pozytywna może być natomiast całościowa ocena istotnej aktywności naukowej realizowanej w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

Zważywszy mocne i nieco słabsze strony przedstawionego wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego, uważam, że Habilitant spełnia w wystarczającym stopniu warunki określone w art. 219 powołanej na wstępie ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z dnia 20 lipca 2018 r.

Popieram wniosek Habilitanta o nadanie mu stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie ekonomia i finanse.

Dr hab. Marcin Jamroży, prof. SGH